

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih **29 Eylül 2025**

Sayı **14074**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

34367

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan BAYRAKTAR tarafından Anayasanın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim. 23.09.2025

Deniz YAVUZ YILMAZ
Zonguldak Milletvekili

Uluslararası Termonükleer Deneysel Reaktör (ITER), insanlığın gelecekteki enerji ihtiyacını temiz, güvenli ve neredeyse sınırsız bir kaynakla karşılama potansiyeli taşıyan, tarihin en iddialı uluslararası bilimsel iş birliği projelerinden biridir. Projeye AB, ABD, Çin, Rusya, Hindistan, Japonya ve Güney Kore gibi dünyanın önde gelen ekonomileri ve bilimsel güçleri tam üye statüsüyle katılmakta olup, bu ülkeler projeden elde edilecek tüm bilimsel ve teknolojik çıktılara doğrudan erişim hakkına sahiptir. Türkiye'nin ise bu küresel konsorsiyumda halihazırda gözlemci statüsü dışında bir konumda bulunmaması, ülkemizin enerji teknolojilerinde bağımsızlığı, Ar-Ge kapasitesi ve uzun vadeli enerji güvenliği stratejileri açısından önemli bir eksikliktir.

Bu bağlamda;

1. Türkiye Cumhuriyeti, ITER projesine halihazırda hangi statüde dahildir? (Örn: Gözlemci, iş birliği ortağı vb.) Bu statünün resmi tanımı ve sağladığı haklar ile kısıtlamalar nelerdir?
2. ITER projesine tam üye olmanın maliyeti nedir? Bu maliyet, bir kerelik bir katılım payı mıdır, yoksa yıllık olarak ödenen bir katkı payını mı içermektedir? Bu konuda Bakanlığınızca yapılmış resmi bir maliyet analizi bulunmakta mıdır?
3. Eğer tam üyelik için bir maliyet söz konusu ise, bu maliyetin Türkiye'nin diğer uluslararası bilimsel iş birliği projelerine (örn. CERN) yaptığı katkı payları ile kıyaslandığında nasıl bir seviyede olduğu değerlendirilmektedir?
4. Bakanlığınız, ITER'e tam üye olmanın Türkiye'ye sağlayacağı bilimsel, teknolojik, endüstriyel ve insan kaynağı gelişimi açısından potansiyel faydalarına dair bir fizibilite veya maliyet-fayda analizi yapmış mıdır? Yapılmış ise bu analizin sonuçları nelerdir?
5. Tam üye olmamızın önünde görülen başlıca engeller nelerdir? Bu engeller; maliyet, siyasi/diplomatik unsurlar, teknik altyapı eksikliği veya önceliklendirme kaynaklı mıdır?

6. ITER'e üyelik süreci ile ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) gibi kurumlarla herhangi bir resmi istişare veya koordinasyon çalışması yürütülmüş müdür?
7. Tam üye olan ülkeler, projeden elde edilen tüm fikri mülkiyet haklarına ve ticari uygulama lisanslarına erişim sağlamaktadır. Gözlemci statümüz, ileride füzyon enerjisinin ticari kullanımı söz konusu olduğunda Türkiye'yi nasıl bir konuma yerleştirmektedir? Bu durumun, olası bir "teknoloji bağımlılığı" riski oluşturduğu düşünülmekte midir?
8. Tam üye olmamamız, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bilim insanlarının, mühendislerinin ve şirketlerinin ITER projesinde çalışma, proje yürütme ve tedarik zincirine katılma imkanlarını ne ölçüde kısıtlamaktadır?
9. Bakanlığınızın 2025-2028 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program ve Strateji Belgeleri'nde ITER projesine tam üyelik hedefi yer almakta mıdır? Yer almıyorsa, bu hedefe neden öncelik verilmemektedir?
10. Nükleer füzyon enerjisinin, 2050 (bazı kaynaklara göre 2030) sonrası küresel enerji dengelerini kökten değiştirmesi beklenmektedir. Türkiye'nin, "Milli Enerji ve Maden Politikası" kapsamında, bu geleceğin enerji teknolojisinde söz sahibi olmak yerine, yalnızca nihai ürününü tüketen bir ülke konumuna düşmemesi için ITER'e tam üyelik konusunda somut bir yol haritası bulunmakta mıdır?
11. Bakanlığınızca ITER'e tam üyeliğin Türkiye için stratejik bir hedef olduğu kabul edilmekte midir? Eğer edilmiyorsa, bunun gerekçeleri nelerdir? Eğer stratejik bir hedef olarak görülüyorsa, bu hedefe yönelik somut adımların atılması için bir zaman planı mevcut mudur?

23.09.2025